

DIGISTÄ VOIMAA -HANKE

Katriina Räisänen

Nuorten digitaidot

materiaali valmennuksen
tueksi

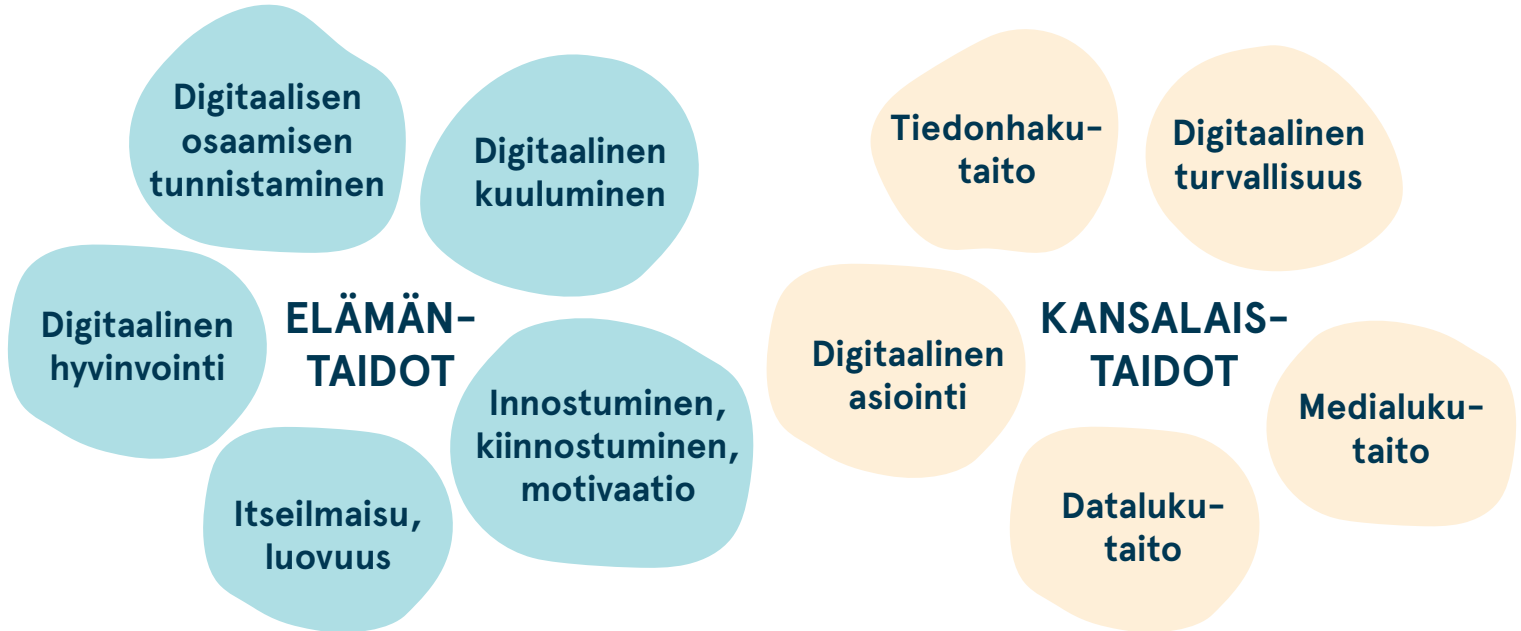
iVAMOS!
Diakonissalaitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hanke rahoitetaan osana unionin Covid-19-
pandemian johdosta toteuttamia toimia.

Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten digitaidot

Tässä tekstissä esitellään Diakonissalaitoksen Vamoksen Digistä voimaa -hankkeessa kehitettyjä työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien 16–29-vuotiaiden nuorten digिताitovalmennukseen tarkoitettuja menetelmiä. Lisäksi materiaalissa tuodaan esille muiden toimijoiden tekemiä ja hankkeen toiminnassa nuorten kanssa testattuja, toimivaksi havaittuja menetelmiä. Teksti kokoaa yhteen perustietoa kohderyhmän digitaidoista, ja pyrkii luomaan kuvan siitä, kuinka laajasta aiheesta on kyse. Materiaalista voivat hyötyä niin nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset, opiskelijat kuin nuoretkin. Materiaalit soveltuvat käytettäväksi monien kohderyhmien kanssa, mutta ne on suunniteltu ja kehitetty erityisesti työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tarpeisiin vastaaviksi.

Digitaaliset taidot ovat henkilökohtainen kokoelma erilaisia vahvuuksia, valmiuksia ja osaamista, ja ne lisääntyvät ja muuttuvat koko ajan oppiessamme ja kokeillessamme uusia asioita. Digitaaliset taidot kehittyvät ja harjaantuvat erityisesti nykypäivän työelämässä. Myös koulutuksessa oleminen asettaa meille velvollisuuden ja paineita pysytellä mukana digitalisatiokehityksessä.

Tiedonhakutaidot ja kiinnostus uuden oppimiseen luovat perustan digitaitojen kehittymiselle varsinkin työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille.

Mitä jos oletkin työelämän ja koulutuksen ulkopuolella? Missä digitaaliset taitosi pääsevät kehittymään, kun arki ei sisällä rakenteita ja velvollisuuksia, jotka tukisivat uusien taitojen opettelua? Kasvokkaisista sosiaalisista yhteisöistä syrjään jäävät henkilöt jäävät usein myös verkkoyhteisöjen ulkopuolelle. Liittymisen ja kuulumisen taidot lisääntyvät suhteessa muihin ihmisiin. Kun nämä haavoittuvuudet lasketaan yhteen, on selvää, että meidän on huolehdittava erityisesti työ- ja koulutuspoluilta sivussa olevien henkilöiden digitaalisesta osaamisesta.

Digitaidot eivät ole ainoastaan teknisiä taitoja, vaan niihin kuuluvat myös esimerkiksi taito huolehtia omasta digitaalisesta hyvinvoinnistaan ja liittyä verkkoyhteisöihin, kyky tunnistaa oma osaamisensa sekä etsiä ja löytää luotettavaa tietoa. Tiedonhakutaidot ja kiinnostus uuden oppimiseen luovat perustan digitaitojen kehittymiselle varsinkin työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille. Teknisten taitojen opettamista tärkeämpää on mahdollistaa nuorten luovuuden ja innostuksen syntyminen digitaalisuutta kohtaan.

Digitaalinen kuuluminen

Digitaalisella kuulumisella tarkoitetaan yksilön kykyä liittyä digitaalisiin yhteisöihin ja hyödyntää niitä elämässään. Digitaalisen kuulumisen kokemuksen syntyminen vaatii sosiaalisia taitoja sekä kykyä tunnistaa ja löytää omaa hyvinvointia tukeviin verkkoyhteisöihin.

Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten on tunnistettava ja tunnus-tettava myös verkossa tapahtuvan sosiaalisuuden merkitys nuorten elämässä. Verkossa tapahtuva kohtaaminen on usein yhtä arvokasta kuin kasvokkainen kohtaaminen. Joissain tilanteissa se voi olla myös ainoa vaihtoehto. Esimerkiksi hankalista asioista puhuminen voi joskus olla mahdollista ainoastaan anonyymisti. Nuorille suunnattuja palveluita tulee siis kehittää vastaamaan erilaisiin tarpeisiin, myös verkossa.

Digitaalisen kuulumisen kokemuksen syntyminen vaatii sosiaalisia taitoja sekä kykyä tunnistaa ja löytää omaa hyvinvointia tukeviin verkkoyhteisöihin.

Hankkeessa on kehitetty **Digitaalisten yhteisöjen elämänjana -harjoitus**, jonka avulla jokainen voi reflektoida omaan elämäänsä vaikuttaneita verkkoyhteisöjä ja niiden merkitystä.

Harjoitus

Digitaalisten yhteisöjen elämänjana on tehtävä, jonka avulla jokainen voi reflektoida omaan elämäänsä vaikuttaneita verkkoyhteisöjä ja niiden merkitystä.

- Ota kynä ja paperia tai muut muistiinpanovälineet ja piirrä paperille aikajana.
- Merkitse janalle verkkoyhteisöt, joihin olet kuulunut elämäsi aikana lapsuudesta alkaen. Ne voivat olla mitä tahansa digitaalisia palveluita, joissa olet kohdannut muita ihmisiä: peliyhteisöjä, sosiaalisen median palveluita, erilaisia verkkoalustoja tai ryhmiä.
- Kun olet laittanut ylös kaikki muistamasi verkkoyhteisöt, pohdi seuraavia kysymyksiä:

Yksinkertainen tapa keskustella digitaalisesta kuulumisesta on tehdä nuoren kanssa digiverkostokartta. Verkstokartassa käsitellään tällöin ainoastaan digitaalisia verkostoja kasvokkaisten sijaan. Ohjeen verkstokartan tekoon löydät esimerkiksi Terveyskylän sivuilta:

<https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/Documents/Verkostokartta.pdf>

Hyviä vinkkejä mediakasvatukseen verkkokohtaamisen näkökulmasta saat esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton Nuori ja media – 7 vinkkiä digiajan kasvattajalle -oppaasta, erityisesti luvusta 6:

https://cdn.mll.fi/prod/2021/02/01103148/mll-nuori-ja-media_2021_www.pdf

Digitaalisen osaamisen tunnistaminen

Digitaalinen osaaminen on aina yksilöllistä, ja sen mittaaminen ja arviointi on hankalaa, lähes mahdotonta. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret ovat usein epävarmoja ja kriittisiä oman osaamisensa suhteen. Heillä on kuitenkin paljon taitoja, joita on vaikea ymmärtää vahvuuksina tai valtteina esimerkiksi työhaussa. Näistä syistä nuoret tarvitsevat tukea erityisesti omien taitojen tunnistamiseen ja sanoittamiseen. On tärkeää, että nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset ymmärtävät kuinka laajasta kokonaisuudesta digitaidoissa on kyse, ja osaavat auttaa nuorta tunnistamaan ja sanoittamaan omaa osaamistaan.

On tärkeää, että nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset ymmärtävät kuinka laajasta kokonaisuudesta digitaidoissa on kyse, ja osaavat auttaa nuorta tunnistamaan ja sanoittamaan omaa osaamistaan.

Digitaalisen osaamisen tunnistamiseen voi käyttää erilaisia testejä ja kartoituksia. Digistä voimaa -hankkeessa on käytetty paljon Sitran Digiprofilitestistä, joka antaa osviittaa testin tekijän osaamisesta ja suhtautumisesta digitaalisen turvallisuuden teemoihin:

<https://digiprofilitesti.sitra.fi/>

Digi- ja väestötietoviraston Digiprofilitesti kertoo, millainen digiprofilisi on:

<https://digiprofili.dvv.fi/>

Myös Yleltä löytyy monipuolinen digitaitotesti:

<https://yle.fi/aihe/a/20-10001162>

Digitaalinen hyvinvointi

Digitaalinen hyvinvointi on osa kokonaisvaltaista hyvinvointia, ei siitä erillinen kokonaisuus. Käsitys digitaalisesta hyvinvoinnista syntyy yksilön pohdinnan ja oman toiminnan tutkailun kautta. Nuori voi kuitenkin tarvita ammattilaisen apua oman digitaalisen hyvinvointinsa arviointiin. Hyvinvointia tukeva digitaalisten laitteiden käyttö on aina yksilöllistä. Emme voi asettaa ulkopuolelta sääntöjä, rajoja tai normeja, joita nuorten tulisi noudattaa. Esimerkiksi runsas pelaaminen tai sosiaalisen median käyttö voi olla nuorten hyvinvointia tukevaa ja ylläpitävää toimintaa.

Digitaalista hyvinvointia on nuorten kanssa helpointa käsitellä avoimen ja rohkean keskustelun kautta.

Digitaalista hyvinvointia on nuorten kanssa helpointa käsitellä avoimen ja rohkean keskustelun kautta. Nuoren kanssa voi pohtia esimerkiksi, mitkä ovat hänelle sopivia tapoja käyttää digitaalisia palveluita ja millainen käyttö tukee hänen omaa hyvinvointiaan. Nuoren kanssa voi keskustella esimerkiksi siitä, millainen on hänelle riittävän hyvä kokemus digitaalisesta

hyvinvoinnista. Tästä voi keskustella esimerkiksi riittävän nukkumisen kautta. Häiritseekö pelaaminen tai verkon käyttö yöunta, ja voisiko tätä haastetta ratkaista jollain konkreettisella tavoitteella, kuten rajaamalla digilaitteiden käyttö päättymään klo 21?

Valmennuksessa on todettu, että nuoret kertovat ammattilaisille ja aikuisille usein asioita, joita kuvittelevat heidän haluavan kuulla. Nuori saattaa esimerkiksi kertoa, että pelaa liikaa, vaikka itse ei kuitenkaan kokisi asiaa negatiivisena. Tämän vuoksi ammattilaisen tulee osana keskustelua sanoittaa, että toivoo nuoren olevan rehellinen omasta kokemuksestaan digitaalisen hyvinvoinnin asioissa.

Hankkeessa on kehitetty Digitaalisen hyvinvoinnin ajatuskartta -tehtävä:

Laaja ja monipuolinen Mediakasvatusseuran tekemä digitaalisen hyvinvoinnin materiaalipaketti on kehitetty erityisesti toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnin tueksi:

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/verkkosialtojen-kriittisen-arvioinnin-tyokalu/>

Materiaalista löytyvä Mielenterveyden käsi media-arjessa -infograafi avaa erilaisia digihyvinvoinnin teemoja kysymysten avulla nuorten kanssa käsiteltäväksi:

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/materiaalipaketti-mediataidot-hyvinvoinnin-tukena/>

Digitaalinen itseilmaisuus ja luovuus

Jokainen meistä ilmaisee itseään omalla tavallaan. Luovuudesta puhutaan usein taiteellisuuden synonyymina, ja usein kuulemme ihmisten sanovan, etteivät he ole luovia, koska he eivät koe olevansa taiteellisia. Luovuus on kuitenkin muutakin kuin taiteellisuutta, ja arjen tekemisessä luovuus liittyy vahvimmin kykyymme ratkaista ongelmia ja selvittää eteemme tulevista haasteista.

Luovuutta voi ruokkia näkökulmia muuttamalla. Syntyäkseen ja kasvaakseen luovuus vaatii tilan, jossa on lupa ja turvallista ajatella ilman pelkoa kritiikistä tai lytätystä tulemisesta. Tämän vuoksi esimerkiksi ideoinnissa käytetyt menetelmät, joissa korostetaan ideoiden määrää laadun sijasta, toimivat hyvin. Tällöin voimme päästä irti häpeästä, joka pidättelee meitä ehdottamasta uusia asioita, kun on sovittu, ettei kenenkään ehdotuksia kritisoida.

Luovuuden ja itseilmaisun vahvistaminen osana nuorten kanssa työskentelyä vaatii luottamuksen ja turvallisuuden tunteen syntymistä.

Luovuuden ja itseilmaisun vahvistaminen osana nuorten kanssa työskentelyä vaatii luottamuksen ja turvallisuuden tunteen syntymistä. Mikäli suhde nuoren kanssa mahdollistaa luovuuteen liittyvät keskustelut ja tekemisen, voi aihetta lähestyä kysymysten ja keskustelun avulla. Millaisissa tilanteissa luovuus ja ongelmanratkaisukyky nuoren elämässä näyttäytyy? Mitä luovaa hän on tehnyt viimeksi? Muistaako hän joskus inspiroituneensa jostain luovasta tekemisestä? Mitä tekeminen on ollut? Voisiko luovuutta ruokkia esimerkiksi verkosta löytyvän sisällön ja/tai vertaistuen avulla?

Yksinkertaisimpia tapoja digitaalisen luovuuden tukemiseen on siirtää jokin nuorelle ennestään tuttu luova tekeminen verkkoon tai digitaaliseen muotoon. Esimerkiksi lukemisharrastuksen ympärille voi löytää yhteisön blogeista, somesta tai Goodreadsista. Musiikin tai muun taiteen tekemisen voi muuttaa digitaaliseen muotoon. Huonekasveista innostunut voi saada vertaistukea ja inspiraatiota Facebookin Huonekasvit-ryhmästä. Valokuvaamista harrastava nuori voi innostua jakamaan töitään sosiaalisessa mediassa. Digitaalisen itseilmaisun ja luovuuden mahdollisuudet ovat rajattomat. Myös luovaan tekoälyyn tutustuminen voi avata uudenlaisia mahdollisuuksia luovuuden saralla.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin Mediataitokoulu on koostanut selkeän ja informatiivisen materiaalin luovasta tekoälystä ja sen hyödyntämisestä. Materiaali sisältää myös toiminnallisia tehtäviä.

<https://www.mediataitokoulu.fi/tehtavapankki/luova-tekoaly/>

Innostuminen, kiinnostuminen ja motivaatio

Niin kuin kaiken uuden oppiminen, on digitaitojen opettelu helpointa, kun yksilö on sisäisesti motivoitunut oppimaan. Sisäisen motivaation digitaitoja kohtaan voi löytää monella tavalla, mutta helpointa se on jonkun nuorta jo valmiiksi motivoivan tekemisen kautta. Mikäli nuori esimerkiksi harrastaa piirtämistä, voi häntä rohkaista piirtämisen pariin myös digitaalisesti. Mikäli nuori on kiinnostunut yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, voi hänen kanssaan selvittää, millaisia verkko-vaikuttamisen tapoja on olemassa.

Monen työn ja koulutuksen ulkopuolella olevan nuoren on hankala nimetä omia kiinnostuksenkohteitaan. Tällöin esimerkiksi osana ryhmätoimintaa voidaan kokeilla erilaisia digitaalisia taitoja kehittäviä asioita. Ryhmä voi esimerkiksi käsitellä kirjoittamista, kuvata ja editoida videon, joka katsotaan yhdessä. Tiedon etsimisen voi osana arjen askareita siirtää nuorten vastuulle. Jos suunnitelmissa on ruuanlaittoa, voivat nuoret etsiä ja löytää reseptit itsenäisesti verkosta.

Digitaalisuus on läsnä kaikkialla arjessamme, joten digitaitojen opetteluakaan ei tarvitse tai kannata rajata siitä erilliseksi kokonaisuudeksi.

Digitaitovalmennuksen voi mielikuvitusta käyttämällä liittää osaksi lähes kaikkea arjen valmennusta ja yhteistä toimintaa. Niin kuin tiedämme, digitaalisuus on läsnä kaikkialla arjessamme, joten digitaitojen opetteluakaan ei tarvitse tai kannata rajata siitä erilliseksi kokonaisuudeksi.

Tiedonhakutaito

Tiedonhakutaito on yksi tärkeimpiä digitaalisessa yhteiskunnassa pärjäämisen edellytyksiä. Tiedonhakutaidolla tarkoitetaan kykyä ottaa selvää asioista, ja se helpottaa suuresti arjen asioiden hoitamista ja esimerkiksi työelämässä ja opiskeluissa pärjäämistä. Suurin osa tiedonhausta tapahtuu nykyään verkossa. Perinteinen tiedonhaku, jota on tehty tietokannoista hakemalla erilaisilla hakulausekkeilla, on korvautunut hakukoneiden sekä esimerkiksi sosiaalisen median hakutoimintojen kautta tehtävällä tiedonhaulla.

Tiedonhakutaito on yksi tärkeimpiä digitaalisessa yhteiskunnassa pärjäämisen edellytyksiä.

Tiedonhakutaito kytkeytyy vahvasti medialukutaitoon, eikä niitä voi erottaa toisistaan. Tiedonhakutaitoa on erottaa oikea tieto väärästä. On tärkeää tunnistaa väärää tietoa levittävät tai tarjoavat lähteet sekä syyt tällaisen toiminnan takana. Nuoret voivat hakea tietoa monista paikoista, joista työelämässä emme tulisi ajatelleeksi sitä hakea. Esimerkiksi Youtube ja Tiktok ovat tämän päivän suosituimpia tiedonhakukanavia. Näihin kanaviin tietoa voivat tuottaa kuka tai mikä tahansa

- sen vuoksi on ensiarvoisen tärkeää käydä nuorten kanssa keskusteluja siitä, millaista esimerkiksi poliittista agenda jaetun materiaalin taustalla voi olla.

Tiedonhakutaitojen harjoittelu on helppo liittää osaksi arkea ja valmennusta. Nuorten kanssa voi hakea yhteiseen tekemiseen liittyvää tietoa, tarkistaa erilaisia faktoja, etsiä tietoa työ- ja opiskelumahdollisuuksista ja muista nuoria kiinnostavista aiheista. Tiedonhakutaidon harjoittelu on hyvä kotitehtävä valmennuksen tueksi - nuorta voi pyytää tapaamisten välillä etsimään tietoa jostain valmennuksessa esiin nousseesta aiheesta, ja käsitellä tätä yhdessä seuraavalla tapaamisella.

Tiedonhakutaitoja voi opetella esimerkiksi luovan haastetehtävän avulla:

Haastetehtävä parin kanssa

Valitkaa jokin teitä puhutteleva ajankohtainen aihe tai jokin seuraavista teemoista:

- **Ilmainen matkakortti työttömille**
- **Bensaverot alas**
- **Lisää palkkaa nuorisotyöntekijöille**
- **Mielenosoitus rasismia vastaan**
- **Nuorten taiteilijoiden töiden myyjäiset**

- Tehkää aiheesta juliste, mainos tms.
- Etsikää aiheesta tietoa, jotain sellaista, mitä voitte hyödyntää osana työtänne.
- Etsikää kuva, jota haluatte käyttää ilmoituksessanne. Käyttäkää kuvaa, johon teillä on käyttöoikeus (vapaasti käytettävissä olevia kuvia löytyy monista kuvapankeista kuten unsplash.com).
- Käyttäkää haluamaanne sovellusta (instagram story-editori, mobiililaitteen kuvankäsittelyohjelmat, canva tms.) ja lisätkää kuvaan tekstiä.
- Kirjoittakaa saateteksti, jossa kerrotaan faktatietoa ja ajatuksianne valitsemaanne aiheesta, sekä tavat osallistua tai tulla mukaan.

Aikaa työskentelyyn on 15 minuuttia.

Mikä oli vaikeaa?

Mikä oli helppoa?

Osasitko auttaa pariasi tai saitko häneltä apua?

Opitko jotain?

Onko itsesi ilmaiseminen sinulle helppoa?

Mikä saa sinut kiinnostumaan mainoksista tai someen laitetuista asioista?

Medialukutaito

Tiedätkö millaisia mediasisältöjä nuoresi kuluttavat? Mistä he saavat tietoa, millaisista aiheista he ovat kiinnostuneita ja millä tavoilla heihin vaikutetaan verkossa? Medialukutaitoa edistääkseen ei tarvitse olla kaikkien ilmiöiden asiantuntija.

Epävakaa ja epäselvä maailmantilanne lisää esimerkiksi salaliittoteorioihin ja muuhun propagandaan liittyvää tiedonlevitystä verkossa. Mediasisältöjen kuluttaminen on muuttunut entistä henkilökohtaisemmaksi ja monimuotoisemmaksi asiaksi globalisaation ja digitalisaation myötä. Nykypäivän nuorille on opetettu medialukutaitoa koko heidän peruskoulunsa ajan, mutta silti voimme todistaa esimerkiksi poliittisen vaikuttamisen somessa muokkaavan nuorten asenteita ennennäkemättömillä tavoilla.

**Medialukutaitoa
edistääkseen
ei tarvitse olla
kaikkien ilmiöiden
asiantuntija.**

Keskustelujen ja avoimen kiinnostuksen avulla voimme tarjota nuorille uusia lähestymistapoja asioiden käsittelyyn. Digistä voimaa -hankkeessa medialukutaidon käsittelyyn on käytetty paljon Mediakasvatusseuran tuottamia materiaaleja ja olemmekin todenneet monet niistä toimiviksi työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten kanssa. Myös Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (Kavi) tarjoaa toimivia materiaaleja aiheiden käsittelyyn.

Mediakasvatusseura

Verkkosisältöjen kriittisen arvioinnin työkalu toimii erittäin hyvin nuorten ryhmässä medialukutaidon opettelun ja keskustelun pohjana:

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/verkkosisaltojen-kriittisen-arvioinnin-tyokalu/>

Kognitiivisia vinoumia -infograafi:

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/kognitiivisia-vinoumia-infograafi/>

KAVI

Mediakasvauksen ilmiöiden käsittelyn malli:

<https://www.mediataitokoulu.fi/wp-content/uploads/2022/05/Malli-medialukutaidon-ilmioiden-kasittelemiseen.pdf>

YLE

Valheenpaljastaja -testi sopii hyvin ryhmässä tehtävän pohdinnan tueksi. Testin voi tehdä joko yksin tai ryhmänä keskustellen:

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2021/02/08/oletko-valheenpaljastaja-testaa-mediataitojasi-yle-oppimisen-testissa>

Digitaalinen asiointi

Suomessa kansalaiset asioivat ja viestivät viranomaisten kanssa ensisijaisesti digitaalisesti. Tätä tarkoitetaan, kun puhutaan digitaalisten palveluiden ensisijaisuudesta. Kansalaisia ei kuitenkaan velvoiteta digitaaliseen asiointiin. Käytännössä digitaalinen asiointi on ainoa mahdollinen tapa hoitaa virallisia asioita joustavasti ja etänä.

Digitaalinen asiointi edellyttää suuressa osassa tapauksissa vahvaa tunnistautumista, käytännössä verkkopankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella tunnistautumista. Tunnusten lisäksi palveluiden käyttö vaatii ajanmukaisen ja toimivan laitteen, kuten älypuhelimien. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevilla henkilöillä on muita ihmisryhmiä useammin taloudellisia ja muita haasteita, jotka vaikeuttavat laitteiden ja tunnusten hankintaa. Tämä asettaa henkilöt epätasa-arvoiseen yhteiskunnalliseen asemaan.

Digitaaliset asiointipalvelut muiden julkisten palveluiden lailla on suunniteltu palvelemaan keskivertoihmistä, eivätkä ne sen vuoksi palvele yhtä hyvin erityisryhmiä, kuten vieraskielisiä, neurokirjolla olevia tai muita vähemmistöjä. Julkiset palveluntarjoajat on velvoitettu tarjoamaan digitukea asiointiin, mutta tieto digituesta on silti melko vähäistä varsinkin nuorten keskuudessa.

Nuorten kanssa digitaalista asiointia voi harjoitella yksinkertaisesti asioimalla yhdessä digitaalisesti. Nuorta tulee rohkaista käyttämään palveluita ja etsimään tukea niiden käyttöön, opetella palveluiden toiminnallisuuksia. On tärkeää ihmetellä ja ratkoa erilaisia haasteita yhdessä. Palautteen antaminen esimerkiksi viranomaispalveluista on hyödyllistä. Näin nuori voi saada myös kokemuksen vaikuttamisesta ja oman äänen saamisesta kuuluviin.

DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTO

Lisätietoa Digituesta saat Digi- ja väestötietoviraston koostamista materiaaleista <https://dvv.fi/digituki>

Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevilla henkilöillä on muita ihmisryhmiä useammin taloudellisia ja muita haasteita, jotka vaikeuttavat laitteiden ja tunnusten hankintaa.

Digitaalinen turvallisuus

Tärkeintä digitaalisesta turvallisuudesta huolehtimisessa on ymmärtää ilmiön laajuus ja merkitys yksilön henkilökohtaisessa elämässä, ja tehdä tietoisia valintoja oman turvallisuuden parantamiseksi. Työelämässä opimme esimerkiksi GDPR:stä, tietosuojasta ja asiakastiedon käsittelystä. Myös opiskeluissa tietoturvaan liittyvät aiheet ovat läsnä, vähintään oppilaitoksen tarjoamia IT-palveluita käytettäessä. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat henkilöt jäävät kuitenkin paitsi tietoturva- ja tietosuojaopista. Sen vuoksi aiheisiin olisi tärkeä kiinnittää huomiota myös kohderyhmälle suunnatuissa palveluissa.

Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat henkilöt jäävät kuitenkin paitsi tietoturva- ja tietosuojaopista. Sen vuoksi aiheisiin olisi tärkeä kiinnittää huomiota myös kohderyhmälle suunnatuissa palveluissa.

Verkkohuijauksen uhriksi joutuminen on erittäin yleistä. Suuri osa meistä saa päivittäin erilaisia tietojenkalasteluun liittyviä sähköposteja tai muita yhteydenottoja. Myös nuoret voivat joutua nettihuijareiden uhriksi, ja tällöin olisikin erittäin tärkeää, että heidän parissaan työskentelevillä olisi selkeät ja hyvät ohjeet, kuinka tietoturvarikkomustilanteessa toimitaan.

Tieto- ja viestintävirasto Traficomin Kyberturvallisuuskeskukseen voi ilmoittaa henkilöön kohdistuneista tietoturvaloukkauksista, kuten haittaohjelmaepäilyistä, tietojen kalastelusta tai palvelunestohyökkäyksistä sekä näiden yrityksistä. Traficomien tarjoama tuki voi pitää sisällään esimerkiksi tiedon jakamista, yhteistyökumppanien ja -verkostojen kontaktointia, teknistä analyysiä ja lainopillista neuvontaa.

Kansalaiskyberteko on vuonna 2023 käynnissä oleva yleishyödyllinen kampanja, jonka tarkoituksena on parantaa kansalaisten kyberturvallisuutta. Kampanjan verkkosivuille www.kansalaiskyberteko.fi on koottu yksinkertaisia vinkkejä oman tai läheisen kyberturvallisuuden parantamiseen. Aihetta voi käsitellä nuorten ryhmässä esimerkiksi seuraavan tehtävän avulla:

Kansalaiskyberteko-tehtävä

Avaa verkkosivu www.kansalaiskyberteko.fi ja valitse yksi sinua kiinnostava teema 12 teeman joukosta. Kun olet tutustunut teemaan, ota pari ja esittele teema parillesi.

Keskustelkaa aiheesta, ja valitkaa parin kanssa vinkki, jonka lopuksi esittelette koko ryhmälle.

- 1. Somesiivous**
- 2. Laitteet lukkoon**
- 3. Vaihtamalla paranee**
- 4. Digioikeudet**
- 5. Jäljitettävissä**
- 6. Valetieto-oppi**
- 7. Köyhät rikolliset**
- 8. Sisältövaroitukset**
- 9. Ei jakoon**
- 10. Osta/myy verkossa**
- 11. Keskellä kylää**
- 12. Nolaa itsesi**

Käy parin kanssa läpi valitsemanne teemat ja valitkaa vinkki, jonka haluatte esitellä/kertoa myös muille.

Oma data

Omalla datalla tarkoitetaan henkilötietoja sekä muita tietoja, joita jaamme käyttäessämme erilaisia palveluita ja järjestelmiä. Hyvä nyrkkisääntö oman datan ymmärtämiseen on se, ettei ole olemassa ilmaisia palveluita, ainoastaan maksuttomia. Tämä tarkoittaa sitä, että maksutonta palvelua käyttäessämme annamme palveluntarjoajalle vaihdossa rahanarvoista tietoa, kuten GPS-paikannukseen perustuvaa paikkatietoa, tietoa palvelun käytön mieltymyksistämme tai muuta palveluntarjoajan keräämää dataa. Tämän vuoksi on tärkeää lukea palveluiden käyttöön liittyvät ehdot huolellisesti.

Hyvä nyrkkisääntö oman datan ymmärtämiseen on se, ettei ole olemassa ilmaisia palveluita, ainoastaan maksuttomia.

Omien tietojen suojaamiseen on monenlaisia tapoja. Yksinkertaisimpia näistä ovat salasanojenhallintaohjelman ja viruksentorjunnan käyttö. Nuorten kanssa aihetta voi lähestyä esimerkiksi Sitran Digiprofilitestin avulla. Testi antaa vinkkejä ja hyödyllistä tietoa oman palveluiden käytön turvallisuuden lisäämiseksi. Sen avulla voi käydä mielenkiintoisia keskusteluja aiheeseen liittyen olematta itse oman datan tai tietoturvan asiantuntija.

<https://digiprofilitesti.sitra.fi/>